

COLLEGEVOORSTEL

ONDERWERP	: Project "Een New Deal tussen boer en maatschappij"
ZAAKNUMMER	: 35249-2019
B&W VERGADERING	: 8 oktober 2019
INTEGRALE ADVISERING	: Henry van Rossum, Leonie van Dam, Vincent Breen, Sanne van 't Erve
PORTEFEUILLEHOUDER	: Dhr. W.J.M. (Wout) Wagenmans
VOOR INFORMATIE	: Birgitte Keijzer - Reijrink

BESTUURSSAMENVATTING

De landbouw staat voor grote veranderingen ook in Salland. Vanuit de netwerkorganisatie Salland Deal wordt samen met het College van Rijksadviseurs (CRa) een pilot in Salland opgezet voor een New Deal Landbouw. Het CRa wil vanuit haar rol als onafhankelijk adviescollege en met haar expertise op vlak van het ruimtelijk ontwerp, een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de New Deal door het landschap als uitgangspunt te nemen in de zoektocht naar een volhoudbare landbouw en nieuwe verdienmodellen voor de boer. De gemeente Raalte draagt € 5.000 bij aan deze pilot.

BESLISPUNTEN

1. Kennis te nemen van het plan van aanpak "Een New Deal tussen boer en maatschappij: Pilot landschapsinclusieve landbouw Salland" van CRa.
2. Akkoord te gaan met uitvoer van dit plan en inhoudelijke ondersteuning te verlenen in de uitvoer daar waar gewenst.
3. Akkoord te gaan met een bijdrage van € 5.000 voor de uitvoer van deze pilot uit de reserve Kracht van Salland.

BESLUIT

Conferm, A

INLEIDING

In de landbouw is de stimulans en het beleid sinds de vijftiger jaren sterk gericht geweest op productiemaximalisatie. We betaalden daardoor steeds minder voor voedsel, maar de welvaart die dat met zich meebracht, ging gepaard met hoge kosten. We staan voor de uitdaging om de huidige, intensieve wijze van voedselproductie aan te passen en te combineren met de ontwikkeling van het landschap, de natuur, de bodemkwaliteit, de biodiversiteit, het milieu en de volksgezondheid.

Het College van Rijksadviseurs (CRa) laat met Panorama Nederland zien hoe de grote maatschappelijke vraagstukken van nu de sleutel kunnen zijn voor welkome, structurele verbeteringen in de toekomst. In het hoofdstuk 'Rijk Boerenland' spreekt het CRa de ambitie uit voor een New Deal tussen boer en maatschappij, die zorgt voor een eerlijker inkomen voor de boeren, schoon water en schone lucht, een gezonde bodem, meer biodiversiteit en een aantrekkelijk landschap.

Het CRa wil, vanuit haar rol als onafhankelijk adviescollege en met haar expertise op vlak van het ruimtelijk ontwerp, een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de New Deal door het landschap als uitgangspunt te nemen in de zoektocht naar een volhoudbare landbouw en nieuwe verdienmodellen voor de boer. Bij individuele boeren, het bedrijfsleven en regio's begint een steeds grotere behoefte te ontstaan aan experimenteerruimte en perspectief. Het is van groot belang om concrete en aansprekende voorbeelden te ontwikkelen op gebiedsniveau: hoe ziet die landbouw en dat landschap van de toekomst eruit, en hoe verdient een boer daarin zijn brood? Dit zijn ook vragen die in het proces met de Visiemakers in het kader van de Omgevingsvisie in gemeente Raalte naar voren komen.

Vanuit Salland Deal is men vanuit de zoektocht naar een eigen visie en integrale aanpak voor gebiedsontwikkeling in contact gekomen met het College van Rijksadviseurs. In de zoektocht naar nieuwe verdienmodellen voor landschaps inclusieve landbouw zijn door CRa in Nederland drie gebieden uitgekozen als pilot gebied (een klei, veen en zandgrondgebied). De CRa en Salland Deal kiezen ervoor dat Salland de pilot wordt als zandgrondgebied.

Er is vanuit Salland Deal in overleg met het CRa overeengekomen in deze pilot intensief met elkaar op te trekken vanuit verschillende partijen en vooral agrarische ondernemers mee te nemen in deze pilot. Het CRa heeft voor deze pilot het werkdokument "Een New Deal tussen boer en maatschappij: Pilot landschapsinclusieve landbouw Salland" opgesteld. (Bijlage 1)

De output van de pilot is:

- Een ruimtelijk plan waarin een duurzaam, levensvatbaar landbouwsysteem in een aantrekkelijk en biodivers landschap wordt geschetst en waarin – naast de opgaven voor de landbouw – ook andere opgaven voor het platteland zijn meegenomen (o.m. wateropgaven, energieopgaven, natuuropgaven, etc.). De uitwerking bevat een aantal uitsneden op verschillende schaalniveaus waarin gedetailleerd en helder gevisualiseerd wordt getoond hoe de landschapsinclusieve landbouw er op ooghoogte uitziet, hoe het systeem erachter werkt en welke (ruimtelijke) ingrepen er nodig zijn om daar naartoe te werken.
- Een gedetailleerde landbouweconomische uitwerking, waarin de haalbaarheid van de nieuwe verdienmodellen is doorgerekend.
- Een landbouwtransitieplan opgesteld voor korte en middellange termijn. Dit landbouwtransitieplan moet in kaart brengen wat de bottle necks zijn in het huidige beleid en praktijk en handvatten bieden voor veranderingen.

Naast deze producten zal ook de werkwijze van de pilot zelf (het samenwerken met actoren uit het gebied) belangrijke oogst op moeten leveren als het gaat om betrokkenheid en eigenaarschap. Het traject moet boeren, stakeholders en de verschillende betrokken overheden onderdeel maken van een gedeelde visie en een gezamenlijk werktraject, wat belangrijke eerste stappen zijn voor de (door)ontwikkeling en uiteindelijk de uitvoering van de voorstellen.

Na voltooiing van het geschetste proces is het de bedoeling dat de partners, zowel het Rijk als de regionale partners (o.a. provincie Overijssel, de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte, waterschap Drents Overijsselse Delta), zich eigenaar voelen van de output. Het uitgangspunt is dat ze met de resultaten aan de slag gaan om de landbouwtransitie in het gebied in gang te helpen zetten en daarvoor de benodigde (experimenteer)ruimte creëren daar waar nodig en mogelijk binnen bestaande wet- en regelgeving. De plannen zijn geen blauwdruk, maar geven richting en dienen als (gefundeerde) inspiratie voor een toekomstgerichte, volhoudbare, landschaps inclusieve landbouw.

Het totale project kost € 165.000. De financiering van het project wordt gedragen door de verschillende betrokken partijen. Vanuit het netwerk in Salland is een totale bijdrage van € 80.000 gevraagd. Provincie draagt € 40.000 bij. De andere € 40.000 wordt gedeeld door een aantal netwerkpartners van Salland Deal¹. Aan de gemeente Raalte wordt een bijdrage van € 5.000 gevraagd.

BEOOGD EFFECT

Het project "Een New Deal tussen boer en maatschappij" voor de pilot op zandgrond in Salland wordt uitgevoerd.

ARGUMENTEN

1.1 Inhoudelijk

Zoals ook boven beschreven liggen er kansen in het huidige landschaps- en landbouwsysteem. Voor Raalte is de agrarische sector een belangrijke sector ook voor de toekomst. Met de output van deze pilot kan er gewerkt worden aan een nieuw systeem voor het betaalbaar maken van een landschaps inclusieve landbouw. Daar liggen veel uitdagingen (huidige complexe wet en regelgeving), maar ook kansen in bijvoorbeeld een integrale gebiedsaanpak. Deze pilot kan een inhoudelijke bijdrage leveren aan de vraagstukken rondom de verdienmodellen van een landschaps inclusieve landbouw welke in Raalte in de toekomst ook belangrijk zijn.

1.2 Aan de basis voor de toekomst

¹ Gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte, Stichting Kostbaar Salland. IJssellandschap, Waterschap Drents Overijsselse Delta, Landschap Overijssel en Agrarisch Natuurvereniging Groen Salland.

Deze pilot geeft de mogelijkheid om vanuit het gebied zelf mee te denken aan de uitwerking van deze kansen en het op te zetten toekomstig systeem voor landschap en landbouw. Daarmee werken we als gebied mee aan de basis voor de ontwikkeling van een nieuw systeem voor een maakbare landschaps inclusieve landbouw. De integrale gebiedsaanpak kan ook op het gebied van opgaven op het gebied van klimaat (landbouw en landgebruik en duurzame energie) en de opgave voor reductie van stikstofdepositie op natuur een aanzet geven voor mogelijke oplossingsrichtingen.

2.1 Sluit aan bij het interne proces omgevingsvisie met Visiemakers

De vraagstukken die in deze pilot beschreven en uitgewerkt worden zijn parallel aan het omgevingsvisieproces met de Visiemakers bedacht, maar sluiten hier naadloos op aan. Het project 'Een New Deal tussen boer en maatschappij' werkt een vraagstuk dat op strategisch niveau geagendeerd is in de Horizon uit en kan (afhankelijk van doorlooptijd) de Omgevingsvisie verrijken. Het Louis Bolk instituut is één van de partners in deze pilot die met agrarische ondernemers in gesprek gaat over de verdienmodellen. Louis Bolk heeft op 2 oktober 2019 deelgenomen in de ontwikkeling van de omgevingsvisie van Raalte in de workshop Boerderij van de toekomst zodat optimaal verbinding ontstaat tussen beide processen.

2.2 Samenwerking

Binnen het netwerk de Kracht van Salland richt het onderliggende netwerk Salland Deal zich op de ontwikkelingen wat betreft landbouw, natuur, water en landschap. De afgelopen jaren heeft men zich voornamelijk gericht op het afstemmen van werkzaamheden van de gezamenlijke partners. Echter is nu de tijd rijp om een door het gebied gedragen integrale ontwikkeling in te zetten waarbij landschap en landbouw hand in hand gaan en er verdienmodellen ontstaan voor een duurzame ontwikkeling van het Sallandse landschap waarin natuur, biodiversiteit, schoon en beschikbaar water gecombineerd met landbouw voldoende economisch perspectief biedt. Waarbij deze ontwikkeling ook gedragen wordt door de samenleving.

In eerste instantie leek deze pilot een soort deskstudie te worden. Echter door intensief de partners van Salland Deal en 10-12 agrarische ondernemers te betrekken hopen we tot praktische oplossingen voor de toekomst te komen. Deze pilot zal een goede basis vormen voor het ontwikkelen van een uitvoeringsplan richting natuur inclusieve landbouw. Vanuit Salland Deal hebben alle partners zich gecommitteerd om deze pilot gezamenlijk uit te voeren. Gemeente kan vanuit haar huidige personele inzet een bijdrage leveren aan dit project.

2.1 Budget

Binnen de reserve Kracht van Salland is nog ruimte om de € 5.000 bij te dragen aan dit project. Met een relatief kleine bijdrage vanuit de gemeente wordt een grote pilot opgezet voor heel Salland.

DUURZAAMHEID

Deze pilot zal niet direct gevolgen hebben op de duurzaamheid. Maar het beleid of uitvoeringsplannen die op deze pilot volgen zullen wel degelijk invloed hebben op de duurzaamheid van Raalte. Dit op gebied van natuur en landschap, kwaliteit van bodem, water en lucht, ruimtegebruik en verminderen van voedselkilometers.

KANTTEKENINGEN

N.v.t.

FINANCIËN

De bijdrage van € 5.000 kan gehaald worden uit de reserve Kracht van Salland.

(Het college van B&W kan tot een bedrag van € 25.000 zelfstandig besluiten nemen voor bijdragen aan projecten).

VERVOLG

- Het Rijkscollege van adviseurs wordt per brief geïnformeerd over het akkoord van deze bijdrage in de pilot.
- Intern worden de resultaten uit deze pilot afgestemd met het traject van de omgevingsvisie.

COMMUNICATIE

Via de reguliere kanalen.

BIJLAGEN

Bijlage 35249-2019 Bijlage 1 Projectvoorstel met oplegnotitie

Bijlage 35249-2019 Bijlage 2 Toezegging bijdrage Pilot